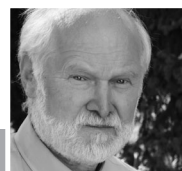

SZEMADÁM GYÖRGY
AZ ELVESZETT TELJESSÉG

Senki földjén, „senki egén”

Kovács István
(1945, Budapest) költő,
műfordító, történész,
Salföldön él,
Babérkoszorú díjas

Szemadám György:
Az elveszett teljesség,
Pauker Collection, Budapest, 2019.

Első képzőművészeti élményemet a magyar kártya tők ászát és makk ászát életre keltő festmények jelentették, amelyeket a felnőttek távollétében kézbe vehettem és megcsodálhattam. A szénakazal tövében pihenő fiatal kaszást és a tűznél melegedő öreg vadászt. Ismerni véltem őket a faluból. Így még inkább közöm volt hozzájuk... Bennem élnek azóta is. Sohasem jártam utána, hogy ki festette őket.

A kártya, a kártyázás sokáig elengedhetetlen kelléke volt a történelem színpadán folyó játékoknak. Megfestették, ahogyan az 1815-ös bécsi kongresszuson a győztesek kártyaasztalnál rendezik el éppen száz évre Európa sorsát. Kibicelni, hol Angliának, hol Poroszországnak, hol az Orosz Birodalomnak, még a vesztes Franciaországot odaengedték. Párizs számára a lapjárások ismerete, a lapállások jelzése jelentősen csökkentette vereségének mértékét – a politikai kártyatrükkök nagymesterének, Talleyrand-nak köszönhetően. A 20. században a nagybani kártyázás a kaszinók falai közé szorult, ahol hosszú távon persze csak veszíteni lehet. Tartósan nyertesek csak a politika hamiskártyásai lehettek.

Szemadám György *Az elveszett teljesség* rövid vallomásszerű bevezetőjében a kártya, az olykor teológiai sugallatú kártyafigurák, a támogatott, túrt, tiltott kártyajáték középkori misztikumába avat be minket, hogy annak szellemi labirintusából több kijáratot is találva megismerjük a kora újkori Johannes Trithemius, a 17. században élt kínai festő, Hua-jü-lu, valamint Pilinszky János, Szerb Antal és Várkonyi Nándor művészetéről, kultúráról megfogalmazott gondolatait. A kínai művész az alkotói folyamat két terét összekapcsoló eszmei fejtegetése végső soron gyakorlati tanácsadás is:

„Amikor a tus az ecsethez ér, lélek száll belé, amikor az ecset széthordja a tust, megeleveníti. Ahhoz, hogy a tusnak lelket tudjunk adni, hosszú gyakorlatra, ahhoz pedig, hogy az ecsettel megeleveníteni legyünk képesek, az élet ismeretére van szükség. Aki hosszú gyakorlással edzette ugyan a lelkét, de az élet elevenjét már nem ismeri, az csak a tushoz ért, az ecsethez nem. Akit az eleven élet edzett meg, de lelkét nem volt módja gyakorlással tovább képezni, az csak az ecsethez ért, a tushoz nem.”

Trianon anzix XL.

Szmadám György mintha Hua-jü-lu legfontosabb tanácsának szellemében alkotná műveit: ő az „élet elevenjének” megszenvedett ismeretében valóban lelket tud adni képeinek. Ennek bizonyítéka a középkori mesterek mívességével elkészített album, a Pauker Collection tekintélyes múlttal rendelkező művészeti sorozatának egyik utolsó kötete, amely Szmadám György 40+1+1(?) festményének reprodukcióját tartalmazza. Képei mindegyikét a napkelte és a „napszentület” egymáson áttetsző hangulata, az elmúlás misztikus derengése hatja át. Így a látvány látomássá nemesülhet... Ez is magyarázata lehet a képek bennünk lüktető, bennünket vonzó, fogva tartó titokzatosságának. Mintha „a mágus” – ahogy bevezetőjében egy helyütt Szmadám a művészt nevezi – az evilági létezésünk és a kétkedve remélt mennyország közötti senki földjén, „senki egén” alkotna. És közben figyel bennünket. Többnyire madarainak szemével figyel: a *Jégmadár*éval, a *Rubinszemű*éval, a *Damodar*éval, a *Kócsag*éval, a *Hajnalmadár*éval. A címlapon a halálba lovagló

katonák fölött kitárt szárnyakkal lebegő *Császarmadár*éval – hogy az album nyitóképére utaljunk. De mintha a Kossuth tér 1956-os hullaházfalát átütő golyónyom is bennünket figyelne fekete szembogarával. Előtte három koporsó, szemfedőlapjuk úgy világol, mintha halottai feltámadásra készülnének, mit sem törődve a tőlünk karnyújtásnyira álló irodafogással, amelynek karjai egyszerre hívják elő az izzó föld fölött önfeladásnak és a keresztfának kiszolgáltatott embert. A *Köd* a teremtés utáni csöndet, a *Fehér* az önfelelt szabadságot jeleníti meg. Rokonszellemű a mindkét képből áradó nyugalom, amelyet egyébként a *Dankasirály télen* hóhegyvonulata és a *Köd, hajnalmadár* ágbogas hálóba fogott égboltja alatt szárnyaló sirály, de még a méltóságos tartású sárkányos *Tengeri ló* és az önarcképszerű, kártyalapon vándorló *Bolond* látványa is sugall. Ez az izgalmas, olykor látszatra bohém nyugalom hatja át Szmadám György egész művészetét.

Kovács István